

2015-08-18

Som en del i mitt doktorandprojekt har jag undersökt mun- och tandhälsan hos 5- och 10-åriga barn med läpp-käk-gomspalt (LKG) i jämförelse med jämnåriga barn.

Mun-och tandhälsan har i allmänhet blivit bättre, men är fortfarande ett stort hälsoproblem för många barn. Innan vår studie finns det bara en svensk studie från 1989 och den, liksom andra studier, visar en hög kariesförekomst hos barn med LKG. Karies kan orsaka lidande för det drabbade barnet. Behandling av karies på små barn kan leda till tandvårdsrädsla och behandlingssvårigheter. Detta kan i sin tur äventyra tandregleringsbehandling som många barn med LKG behöver. Därför är det viktigt att förebyggande mun- och tandvård påbörjas när barnen är små.

Barnen i vår studie kommer från Västra Götalandsregionen, Region Jönköpings län, Region Östergötland och Landstinget i Kalmar län. Vi har undersökt 224 5-åringar(varav 80 hade LKG) och 228 10-åringar(varav 59 hade LKG). Hos 5-åriga barn med LKG fanns det en ökad kariesförekomst i jämförelse med jämnåriga barn. Hos 10-åringarna noterades ingen skillnad i kariesförekomst varken i mjölkttänder eller vuxentänder. Vi kunde inte heller se någon skillnad i kariesförekomst mellan barn med olika typer av spalter. Förhoppningsvis beror den lägre kariesförekomsten hos de äldre barnen på regelbunden förebyggande mun-och tandvård.

I vår studie kunde vi också se att barn med LKG har fler medfödda defekter i emaljen än jämnåriga barn. Detta gör att tänderna är mer känsliga för syrangrepp från kariesframkallande bakterier. Men det visade sig också att barnen med LKG i vår studie hade sämre munhygien och ökad andel av bakterier (laktobaciller) i saliv. Den sämre munhygien kan bero på rädsla att borsta i området runt spalten, svårigheter att komma åt på grund av stram överläpp eller att tänderna står tätt eller glest, och minskad naturlig rengöring. Orsaken till den ökade halten av laktobaciller kan ha flera orsaker, t.ex. nedsatt oralmotorik som kan öka tiden som matrester finns kvar i munnen efter måltid. När matrester finns lång tid i munnen ökar tiden som bakterier kan bilda syra och risken för karies ökar.

Mina råd till dig som förälder till ett barn med LKG: tänk på att ditt barn troligtvis har en högre risk för kariesskador än andra barn. Borsta barnets tänder med fluortandkräm minst två gånger om dagen. När du borstar ditt barns tänder, se till att du alltid kan se var du borstar. Om du tycker det är svårt att komma åt ordentligt be tandvårdspersonal visa. God munhygien i kombination med regelbundna måltider (frukost, lunch, middag och 2–3 mellanmål), vatten vid törst, godis en dag i veckan, minskar risken för att ditt barn ska få karies.

Jag vill passa på att tacka alla barn och föräldrar som har gjort denna studie möjlig. Idag finns två vetenskapliga artiklar publicerade. Så småningom kommer även andra delar i forskningsprojektet att publiceras. De handlar om livskvalitet, stress och munmotorik hos barn med LKG i jämförelse med jämnåriga barn.

Vid pennan Anna Lena Sundell, barntandläkare, Jönköping

Vill du läsa mer?

Sundell AL, Nilsson AK, Ullbro C, Twetman S, Marcusson A. Caries prevalence and enamel defects in 5- and 10-year-old children with cleft lip and/or palate: A case-control study. *Acta Odontol Scand*. 2015 May 14:1-6.

Sundell AL, Ullbro C, Marcusson A, Twetman S. Comparing caries risk profiles between 5- and 10-year-old children with cleft lip and/or palate and non-cleft controls. *BMC Oral Health*. 2015 Jul 25;15:85.